

2-дәріс.

АЖ өмірлік циклының модельдері мен процестері

- **АЖ өмірлік циклі** қарастырылатын жүйенің уақыт бойынша дамуы (бастапқы ойдан бастап оның істен шығуына дейінгі уақыт)
- **Өмірлік циклдың моделі** өмірлік циклге байланысты процестер мен іс-әрекеттердің құрылымдық негізі, бұл тараптар арасында байланыс пен түсінушілікті орнату үшін жалпы анықтама қызметін атқарады

АЖ өмірлік циклы:

5 негізгі, 8 қосалқы және 4 ұйымдастырушылық процестерден тұрады.

АЖ ӨМІРЛІК ЦИКЛІНІҢ НЕГІЗГІ ПРОЦЕСТЕРІ

Өмірлік циклдің негізгі процестері негізгі тараптардың бақылауымен жүзеге асырылатын бес процестен тұрады.

Негізгі тарап деп бағдарламалық өнімдерді әзірлеуді, пайдалануды немесе техникалық қызмет көрсетуді бастайтын немесе жүзеге асыратын ұйымдардың бірін айтамыз.

Негізгі тараптар - тапсырыс беруші, жеткізуші, өңдеуші, оператор және бағдарламалық қамтамасыздандыруға қызмет көрсететін персонал.

АЖ ӨМІРЛІК ЦИКЛІНІҢ НЕГІЗГІ ПРОЦЕСТЕРІ

- **Негізгі процестер:**
  - **Тапсырыс беру процесі.** Жүйені, бағдарламалық өнімді немесе бағдарламалық қызметті сатып алатын ұйымның, яғни тапсырыс берушінің жұмысын анықтайды.
  - **Жеткізу процесі.** Жеткізушінің, яғни тұтынушыға жүйені, бағдарламалық өнімді немесе бағдарламалық жасақтама қызметін ұсынатын ұйымның жұмысын анықтайды.
  - **Өңдеу процесі.** Өңдеушінің, яғни бағдарламалық өнімді жобалайтын және дамытатын ұйымдың жұмысын анықтайды.
  - **Пайдалану процесі.** Пайдаланушылардың мүдделері үшін оператордың, яғни белгілі бір жағдайларда есептеу жүйесінің жедел қызмет көрсетуін қамтамасыз ететін ұйымның жұмысын анықтайды.
  - **Сүйемелдеу процесі.** Сүйемелдеу персоналының жұмысын анықтайды, яғни бағдарламалық өнімін сүйемелдеу қызметін ұсынатын ұйымның. Бұл процесс бағдарламалық өнімді беруді және пайдалануды тоқтатуды қамтиды.
-

АЖ ӨМІРЛІК ЦИКЛІНІҢ ҚОСАЛҚЫ ПРОЦЕСТЕРІ

Өмірлік циклдың қосалқы процестері сегіз процестен тұрады. Қосалқы процесс – программалық жобаның сәтті жүзеге асырылуын және сапалы орындалуын қамтамасыз ететін басқа процестің мақсатты компоненті болып табылады.

Қосалқы процестер:

1. **Құжаттау процесі.** Өмірлік цикл кезінде берілген ақпаратты сипаттайтын іс-әрекеттерді анықтайды.
2. **Конфигурацияны басқару процесі.** Конфигурацияны басқару әрекеттерін анықтайды.
3. **Сапаны қамтамасыз ету процесі.** Бағдарламалық өнімдер мен процестердің талаптарға сәйкес орындалуын және олардың бекітілген жоспарлар шеңберінде жүзеге асырылуын объективті түрде қамтамасыз ететін қызметті анықтайды. Сапаны қамтамасыз ету әдістері ретінде: бірлескен талдауларды, аудиттерді, тексеруді және аттестациялауды қолдануға болады.

АЖ ӨМІРЛІК ЦИКЛІНІҢ ҚОСАЛҚЫ ПРОЦЕСТЕРІ

- 4. Тексеру процесі.** Программалық жобаның орындалуына қарай программалық өнімді тексеру (тапсырыс берушінің, программалық өнімді жеткізушінің немесе тәуелсіз тараптың) жұмысын анықтайды.
- 5. Аттестациялау процесі.** Программалық жобаның программалық өнімдерін аттестациялауға арналған жұмысты (тапсырыс берушінің, программалық өнімді жеткізушінің немесе тәуелсіз тараптың) анықтайды.
- 6. Бірлескен талдау процесі.** Кез-келген жұмыстың жай-күйі мен нәтижесін бағалауға арналған жұмысты анықтайды. Бұл процесті екі тарап та қолдана алады, яғни бірлескен отырыста тараптардың бірі (тексеруші) екінші тарапты (тексеруші) тексере алады.

АЖ ӨМІРЛІК ЦИКЛІНІҢ ҚОСАЛҚЫ ПРОЦЕСТЕРІ

- 7. Аудит процесі.** Талаптарға, жоспарларға және келісімшарттарға сәйкестігін анықтау бойынша қызметті анықтайды. Бұл процесті екі тарап та қолдана алады, яғни тараптардың бірі (тексеруші) бағдарламалық өнімдерді немесе екінші тараптың (тексерілетін) жұмысын бақылай алады.
- 8. Мәселелерді шешу процесі.** Проблемаларды (сәйкессіздіктерді қоса алғанда) олардың сипатына немесе шығу көзіне қарамастан талдау және шешу процесін анықтайды

АЖ ӨЦ ҰЙЫМДАСТЫРУШЫЛЫҚ ПРОЦЕСТЕРІ

Өмірлік циклдің ұйымдастырушылық процестері төрт процестен тұрады. Олар негізгі құрылымды құру және жүзеге асыру, сондай-ақ осы құрылым мен процестерді үнемі жетілдіру үшін қандай да бір ұйыммен қолданылады.

Ұйымдастырушылық процестері:

- 1. Басқару процесі.** Өмірлік цикл процестерін жүзеге асырудағы жобалық басқаруды қоса алғанда, негізгі басқару әрекеттерін анықтайды.
- 2. Инфрақұрылымды құру процесі.** Өмірлік цикл процесінің негізгі құрылымын құрудың негізгі әрекеттерін анықтайды.

АЖ ӨЦ ҰЙЫМДАСТЫРУШЫЛЫҚ ПРОЦЕСТЕРІ

- 3. Жетілдіру процесі.** Өмірлік циклдың таңдалған процестерін құру, бағалау, бақылау және жетілдіру кезіндегі ұйымның (тапсырыс беруші, жеткізуші, өңдеуші, оператор, қызмет көрсетуші персонал немесе басқа процестің әкімшілігі) орындайтын негізгі қызмет түрлерін анықтайды.
- 4. Оқыту процесі.** Персоналды сәйкес оқыту жұмысын анықтайды

АЖ ӨМІРЛІК ЦИКЛЫНЫҢ МОДЕЛЬДЕРІ

АЖ өмірлік циклының моделі: кезеңдерден, әр кезеңдегі жұмыстың орындалуының негізгі нәтижелерінен және негізгі оқиғалардан тұрады.

Кезең деп – АЖ өңдеу процесінің белгілі-бір кезеңін айтамыз.

АЖ өмірлік циклы келесі кезеңдерден тұрады:

1. Жоба алды зерттеу
2. Жобалау
3. АЖ құру
4. Эксплуатацияға енгізу
5. АЖ эксплуатациялау
6. Эксплуатациядан шығару.

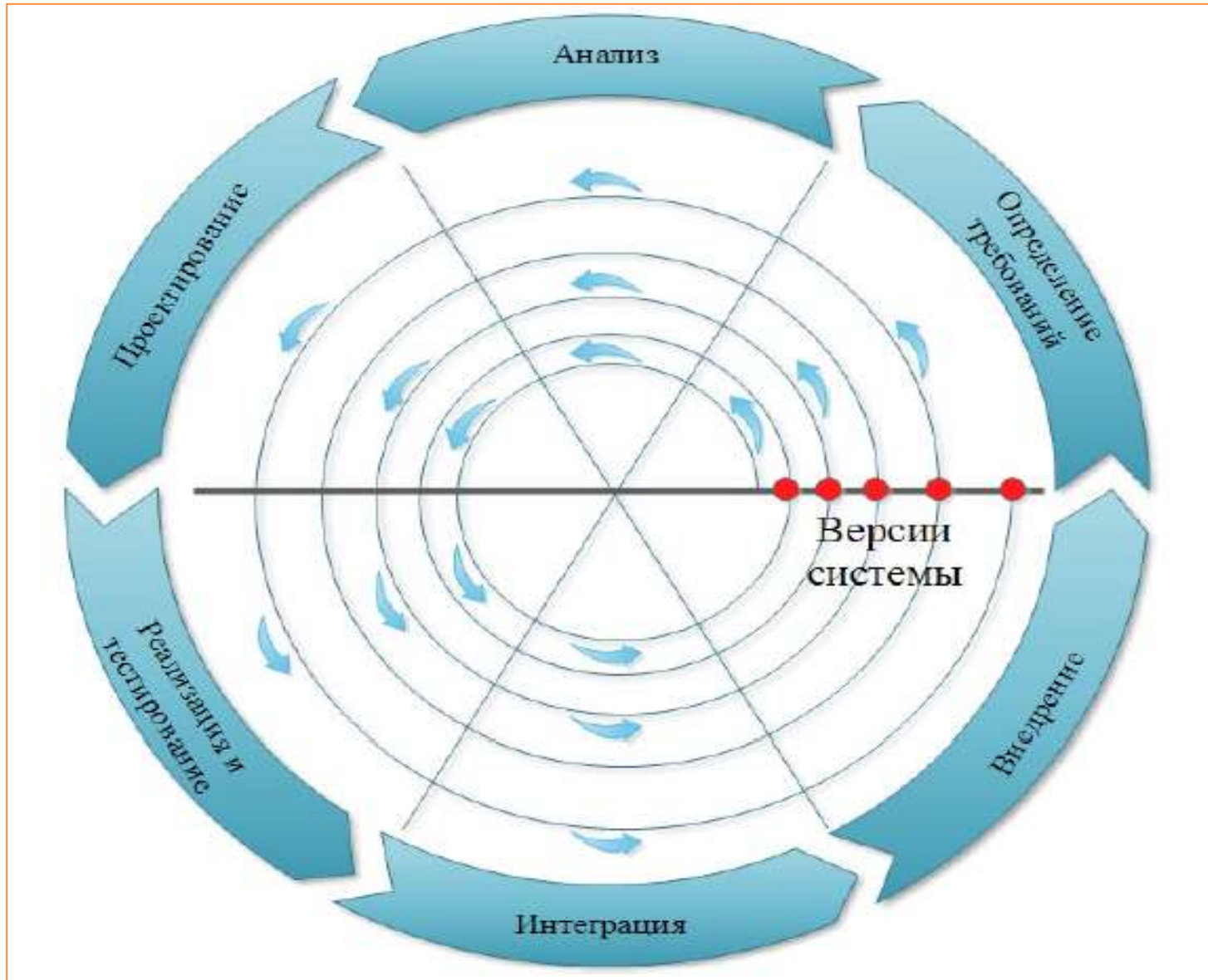
КАСКАДТЫ МОДЕЛЬ

ИТЕРАЦИЯЛЫҚ МОДЕЛЬ

СПИРАЛЬДІ МОДЕЛІ

СПИРАЛЬДЫ ПРОЦЕСС КЕЛЕСІ ҚАЙТАЛАНАТЫН РЕТТІЛІКТЕН ТҰРАДЫ:

1. Талаптардың анықтау.
2. Талдау.
3. Жобалау.
4. Іске асыру және тестілеу.
5. Интеграция.
6. Іске асыру

